

Короленко В. Л. кандидат педагогічних наук

Миколаївський національний університет

імені В. О. Сухомлинського

Особливості морального формування старших школярів

Суспільно-політичні і соціально-економічні зміни в Україні, сприяли виникненню моральної кризи, пов'язаної з втратою духовних і моральних ідеалів. Процеси соціального і матеріального розшарування суспільства сприяли формуванню в ньому антигуманних, прагматичних моральних норм.

Однією з причин кризи в моральній сфері сучасного суспільства є руйнування традиційних основ сім'ї. Зруйновані моральні уявлення про брак і сім'ю, відсутній традиційний устрій родинного життя, порушені родові і родинні зв'язки між поколіннями, відсутня спадкоємність педагогічної традиції в сім'ї. Сучасна школа, що має у минулому багатий досвід морального формування особистості, в міру розвитку глобалізації в суспільстві втрачає можливість ефективного педагогічного впливу на підростаюче покоління.

Наше дослідження свідчить, що етична культура не може бути високою, якщо соціальна система неефективна і ігнорує вимоги справедливості і здорового глузду. Саме старшокласник вступає в нову соціальну ситуацію розвитку і підпадає під сильний вплив змінених моральних норм і принципів при переході в старші класи, або в нові учбові заклади - гімназії, коледжі, училища. Цьому сприяють життєві ситуації, батьки, нові колективи і особистий вибір життєвого шляху (професії, друзів, інтересів, тощо).

В період старшого шкільного віку, відбувається становлення моральної самосвідомості людини. Для дітей, цього віку, завдяки випереджаючому розвитку їх інтелекту, стають відкритими для обговорення і розуміння багато проблем і питання, що зазвичай хвилюють дорослих. Старшокласники замислюються над різними питаннями, зацікавлено обговорюють їх і активно шукають на них відповіді. Джерелами інформації стають реальні, багатообразні і складні людські відносини, наукова і популярна, художня і публіцистична література, витвори мистецтва, друк, телебачення і тому подібне Серед тих моральних проблем, які

впродовж століть, а може бути, і тисячоліть хвилювали і продовжують зараз тривожити юнацтво, знаходяться проблеми добра і зла, справедливості і беззаконня, порядності і безпринципності, багато інших [1; 3].

Бурхливі соціальні події за останні десятки років в світі і в нашій країні, перетворення, що продовжуються зараз, власною своєю логікою вимушують підростаюче покоління самостійно робити свій вибір, особисто орієнтуватися у всьому і займати повністю незалежні позиції. Життя сприяє виникненню у більшості сучасних юнаків і дівчат такої психології, яка багато в чому відрізняється від психології молоді, що жила декілька десятків років назад.

Про моральну вихованість людини можна мати уявлення лише тоді, коли вона поводить через внутрішню спонуку (потреби), коли контролем для неї є власні погляди і переконання. Вироблення таких поглядів і переконань, а також відповідних ним звичок поведінки і складає глибинне єство морального виховання. У цьому сенсі моральність особистості органічно пов'язана з її моральними відчуттями, з її совістю, з постійною оцінкою своєї поведінки і прагненням до щирого розкаяння в тих випадках, коли відбувалися порушення моральних принципів. Совість і розкаяння особистості в своїх аморальних вчинках - ефективні стимул-реакції її морального розвитку і самовдосконалення, але формування цих особистісних якостей мають недостатньо уваги з боку сучасного суспільства [2; 3].

Література

1. Богданова О. С., Черепкова С. В. Нравственное воспитание старшеклассников: Кн. для учителя / О. С. Богданова, С. В. Черепкова – М.: Просвещение, 1988. – 206 с.
2. Карпенчук С. Теорія і методика виховання : навч. посіб. / С. Карпенчук. – К. : Вища школа, 1997. – 304 с.
3. Левицька О. І. Моральний розвиток особистості / О. І. Левицька. – К. : Політвидав. України, 1990. – 174 с.